

TRANSPARENCY
INTERNATIONAL

Česká
republika

FÓRUM 50%

O CO SE HRAJE VE SPORTU?

ANALÝZA PLÁNŮ PODPORY SPORTU
S OHLEDEM NA
ROVNOST ŽEN A MUŽŮ

Transparency International – Česká republika, o.p.s., je součástí mezinárodní sítě nevládních organizací Transparency International. Jejím posláním je zjišťovat stav korupce v České republice a aktivně přispívat k jejímu omezení. Transparency International – Česká republika, o.p.s., se zaměřuje především na prosazování systémových, legislativních i organizačních změn omezujících prostor pro korupci ve veřejné správě, ale i v soukromém sektoru. Poskytuje také právní poradenství občanům, kteří se s korupcí setkali, a pomoc oznamovatelům korupce (whistleblowerům). V neposlední řadě pomáhá odhalovat korupční jednání a upozorňovat na korupční kauzy.

www.transparency.cz

Fórum 50 %, o.p.s., je nezisková organizace podporující vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice a rozhodovacích pozicích za účelem vyváženějších rozhodovacích procesů, které by měly zahrnovat názory a životní zkušenosti nejen mužů, ale i žen. Fórum 50 % je watchdogová a think-tanková organizace, jejímž cílem je přinášet nové vize, přístupy a návrhy, a pak je dále pomáhat přenášet do praxe. Motivuje ženy ke vstupu do politiky, podporuje aktivní političky a ženy ve vedoucích pozicích, pracuje s politickými stranami a dalšími aktéry na konkrétních opatřeních.

www.padesatprocent.cz

Vedoucí projektu: Lenka Lenochová, Martin Hruška, Jana Stehnová

Autoři publikace: Tomáš Pavlas, Pavel Jiříček, Sylvie Kloboučková

Jazyková úprava: Lenka Slívová

Grafická úprava: Jana Stehnová

2020 © Transparency International – Česká republika

© Fotografie na obálce: Unsplash/Connor Coyne

Tento text vznikl v rámci projektu odvozeného od fenoménu „city capture“, tj. projektu CityCapture 2.0, realizovaného organizací Transparency International – Česká republika, o.p.s., v partnerství s občanským sdružením Fórum 50 %, o.p.s., a podpořeného nadací Foundation Open Society Institute (FOSI). Výhradní odpovědnost za obsah této publikace nesou její autoři. Informace obsažené v této publikaci nemusí nutně odrážet postoj či stanoviska nadace FOSI a nadace není zodpovědná za jejich jakékoliv další využití.

**TRANSPARENCY
INTERNATIONAL**

Česká
republika

FÓRUM 50%

OBSAH

ÚVOD	2
PODPORA SPORTU	4
Financování sportu v ČR	4
Plány podpory sportu	6
Sport, ženy a muži	8
ANALÝZA PLÁNŮ PODPORY	10
Metodika pro analýzu plánů podpory sportu	10
Kritéria pro hodnocení plánů podpory sportu	12
Vyhodnocení plánů podpory sportu	13
VÝSLEDKY ANALÝZY	24
Shrnutí výsledků vyhodnocení	24
Příklady dobré praxe	25
DOPORUČENÍ	26
ZÁVĚR	30
ZDROJE	31

ÚVOD

„Sport je prostředkem občanské aktivity a sociálního začleňování, resocializace, prevence sociálně patologického chování, ale i prostředkem interkulturní výchovy. Úkolem sportovní politiky ČR na všech úrovních je vytvářet podmínky pro pohybové aktivity všech obyvatel bez rozdílů talentu, genderu, věku, původu, vyznání, ale i ekonomického a sociálního statusu, pro organizované i neorganizované sportovce.“

Koncepce podpory sportu České republiky 2016–2025¹

V této analýze se pokusíme zjistit, zda se výše popsané pozitivní efekty sportování definované v národní koncepci daří reálně naplňovat na úrovni krajské a obecní, neboť to je oblast, kde by těchto efektů mohlo a mělo být dosahováno. Konkrétně se zde zaměříme na analýzu naplňování jednoho pilíře, jednoho horizontálního principu a jednoho strategického cíle z *Koncepce podpory sportu 2016–2025* (dále jen *Koncepce Sportu 2025*) na úrovni krajů a obcí:

Pilíř 1.1. – Sport je jedním z nástrojů socializace člověka a rozvoje společenských vztahů

Horizontální priorita – Rovné příležitosti

Strategický cíl 5 – Vytvářet podmínky pro využití integračního potenciálu sportu pro všechny sociální skupiny dětí a mládeže

Uvědomujeme si, že úspěšné naplňování výše definovaných hodnot a cílů předpokládá poměrně náročnou činnost, a to v podobě koordinované a provázané spolupráce na státní, krajské a obecní úrovni, předpokládá totiž princip *good governance* (dobrého vládnutí) na několika úrovních. V první části textu budeme analyzovat, nakolik se tato činnost reálně daří. Ve druhé části pak předložíme doporučení, jak zvýšit efektivitu a úspěšnost těchto aktivit.

Stimulem našeho zájmu o naplňování cílů *Koncepce Sportu 2025* se stal jev nazývaný *state capture*² neboli privatizace (ukořistění) veřejného zájmu, projevující se například kontrolou a manipulací veřejných institucí za účelem dosahování prospěchu pro soukromé subjekty a osoby. Naše výchozí hypotéza předpokládá, že projevy *state capture* jsou v rozporu s *good governance* a znemožňují dosahovat společensky prospěšných pozitivních cílů. Dalším popudem pro nás byla kauza sportovních dotací, kvůli které v roce 2017 odstoupila tehdejší ministryně školství Kateřina Valachová. Kvůli podezření z korupčního jednání při rozdělování finančních prostředků MŠMT různým příjemcům tehdy skončili ve vazbě náměstkyně ministryně

Simona Kratochvílová a předseda Fotbalové asociace ČR Miroslav Pelta.

Ne všechny tyto korupční aktivity probíhají pouze na nejvyšší, tedy státní úrovni – spíše naopak. Vzhledem k tomu, že regiony a municipality přerozdělují velké množství jim svěřených finančních prostředků dle vlastního uvážení, mohou být také velmi náchylné ke klientelismu, nepotismu či prodeji úřadů a pozic, stejně jako je tomu v nejvyšších patrech politiky. Dostává se jim však povětšinou mnohem menší pozornosti.

Oblast sportování a jeho finanční podpory lze rozčlenit podle různých kritérií. Je rozdíl mezi sportem organizovaným (sportovní asociace, jednoty, kluby atd.) a individuálním, a taktéž mezi sportem výkonnostním a rekreačním. Co se týče financování, rozlišujeme dotace na samotné sportovní aktivity a dotace na sportovní infrastrukturu. V naší analýze se soustředíme právě na výkonnostní a rekreační organizované sportování dotované kraji a obcemi.

Protože většina sportovních dotací se přerozděluje nikoliv

Pilíř 1.1. – Sport je jedním z nástrojů socializace člověka a rozvoje společenských vztahů

Sociální rozměr sportu získává na významu vzhledem k problémům individualizace zájmů a atomizace společnosti, sociální stratifikace, občanské pasivity a vyloučení s častými důsledky sociálně patologického chování. Sport je založen na spolupráci a týmové práci, odpovědnosti k celku. Přátelství vytvořená ve sportu, sdílené prožitky, patriotismus, vztah k místu a identita, hrdost i vlastenectví jsou celoživotní hodnoty, které sport přináší a lze je jen obtížně formovat jinými aktivitami. Sport usiluje o šíření idejí fair play, rovnosti a spravedlivosti. Bojuje proti xenofobii a aktivně rozvíjí multikulturní společnost. Spolková sportovní činnost, na jejímž základě je postavena sportovní činnost v České republice, je základem soudržnosti a aktivní občanské společnosti. Úspěchy státní reprezentace podporují národní identitu a vlastenectví.

Strategický cíl 5 – Vytvářet podmínky pro využití integračního potenciálu sportu pro všechny sociální skupiny dětí a mládeže

Většina sportovních aktivit je vhodným nástrojem interkulturní výchovy, sport snižuje sociální rozdíly a podporuje spolupráci a soudržnost. Tento potenciál sportu je třeba opakovaně využívat pro integraci všech sociálních skupin dětí a mládeže.

Horizontální priorita – Rovné příležitosti

Koncepce Sportu 2025 garantuje postupné narovnávání podmínek pro pohybové aktivity všech obyvatel bez rozdílů talentu, genderu, věku, původu, vyznání, hendikepu, ale i ekonomického a sociálního statusu, pro organizované i neorganizované sportovce.

na úrovni státu, ale na úrovni krajů a obcí, definujeme si pojem *city capture*³, který má obdobný význam jako *state capture*, odehrává se však na komunální úrovni. Budeme zkoumat, zda je pozitivním aspektem sportu (sociální začleňování, resocializace, prevence sociálně patologických jevů, interkulturní výchova) skutečně věnovaná náležitá pozornost a finanční podpora, nebo zda naopak nedochází k jejich „ukořistění“ a upřednostnění výkonnosti a ekonomického profitu. V rámci snahy analyzovat privatizaci a manipulaci veřejného zájmu na komunální úrovni jsme se rozhodli systematicky věnovat jednomu konkrétnímu jevu, a to přerozdělování dotací na podporu sportu obcemi a kraji.

Podpora sportování a sportovní infrastruktury je z velké míry záležitostí právě místních samospráv⁴. Jedná se

o komplexní oblast, jež propojuje velké množství důležitých aspektů, ať už se jedná o přínosy v oblasti zdravotní a sociální, témata inkluze, rovnosti žen a mužů či podporu turistického ruchu. Podpora těchto oblastí života může mít značné dopady, proto se klade velký důraz na to, aby byla nastavena řádně a spravedlivě. V opačném případě totiž nedochází k využití potenciálu podpůrných opatření a negativní důsledky mohou být rozsáhlé.

Naším cílem je ověřit, zda není naplňování pozitivních hodnot definovaných v *Koncepci Sportu 2025* komplikováno neprofesionálním vykonáváním či zneužitím svěřené moci a zda to nemá negativní dopad na konkrétní jedince a skupiny – například na znevýhodněné děti, sportující ženy a dívky atd.

¹ Ministerstvo, školství mládeže a tělovýchovy. *Koncepce podpory sportu České republiky 2016–2025*. <https://www.msmt.cz/sport-1/koncepce-podpory-sportu-2016-2025>.

² <https://www.transparency.org/en/glossary>

³ <https://www.transparency.org/en/glossary>

⁴ Z veřejných rozpočtů je sport financován z pokladny Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, resp. v budoucnu to bude v gesci Národní sportovní agentury (NSA). Většinu však tvoří prostředky právě z místních rozpočtů.

PODPORA SPORTU

FINANCOVÁNÍ SPORTU V ČR

Struktura financování, z níž vychází níže zobrazené schéma, byla v rámci prezentace *Koncepce financování sportu v roce 2012*⁵ graficky zpracována společností KPMG. Prezentované schéma obsahuje vazby mezi poskytovateli finančních prostředků a jejich příjemci. K tomu je třeba uvést, že s účinností od 1. srpna 2019 vznikla *Národní sportovní agentura (NSA)* jako ústřední správní úřad ve věcech podpory sportu, turistiky a sportovní reprezentace státu se sídlem v Praze. Působnost agentury je vymezena zákonem č. 115/2001 Sb. o podpoře sportu. Posláním agentury je postupné přebírání a následné realizování působnosti a role MŠMT v oblasti sportu. Od 1. ledna 2021 bude NSA poskytovat finanční podporu sportu ze státního rozpočtu prostřednictvím jí vyhlášených programů na rozvoj a podporu sportu, turistiky a sportovní reprezentace a bude zároveň kontrolovat použití těchto finančních prostředků u příjemců podpory a u osob, kterým příjemce tuto podporu v souladu s podmínkami dále poskytli. (Tam, kde budeme níže v textu hovořit o MŠMT, bereme na vědomí, že agendu tohoto ministerstva postupně nahradí NSA.)

Systém financování sportu je vícezdrojový (viz schéma níže) a hlavní subjekty jsou tyto (Benešová, 2016)⁶:

STÁTNÍ PODPORA

- MŠMT inkasuje zdroje ze státního rozpočtu a ty dále přerozděluje na základě své dotační politiky především sportovním svazům, prostředky poskytuje také na provoz Českého olympijského výboru (ČOV) a Antidopingového výboru. Od roku 2016 putují nově peníze také přímo do základních jednotek, tedy sportovních klubů a tělovýchovných jednot.
- Ostatní ministerstva poskytují peníze především na svá sportovní resortní centra (Ministerstvo obrany ČR a Ministerstvo vnitra ČR).
- Parlament ČR díky své zákonodárné funkci určuje daňové podmínky a ovlivňuje tím např. odvody loterií a podobných her.

VEŘEJNÉ ROZPOČTY

- Prostředky poskytnuté z rozpočtů měst a obcí tvoří v ČR největší podíl na veřejných výdajích do sportu. Dále sem patří zdroje z krajských rozpočtů.
- Sportovní infrastruktura je financována vždy prostřednictvím obce či města.

ČESKÝ OLYMPIJSKÝ VÝBOR

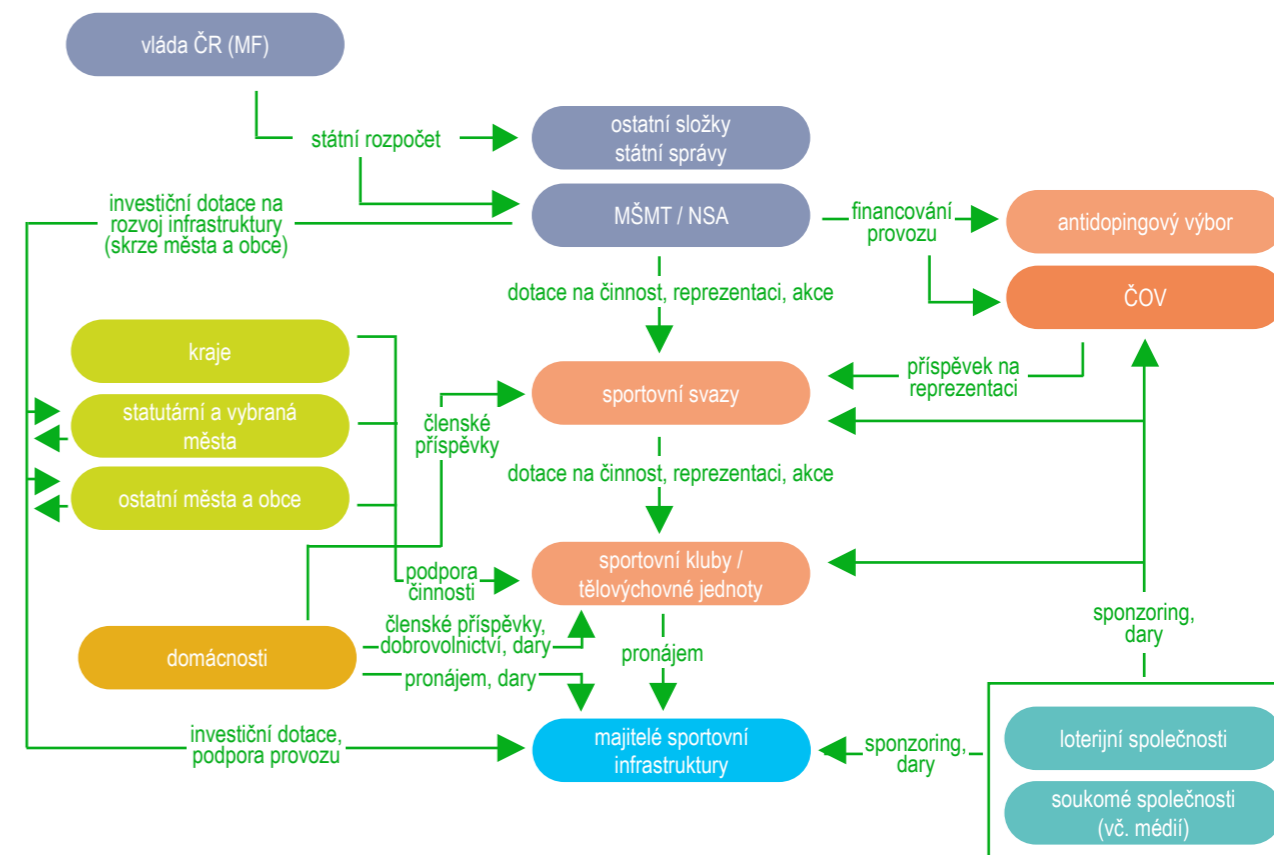
- Má specifickou roli ve financování sportu. Sám dostává peníze na provoz od MŠMT a poskytuje peníze především na sportovní reprezentaci. Během let 2014–2016 přerozděloval prostředky od loterií a stal se v této době zastřešující sportovní institucí v rámci organizační struktury sportovního prostředí.

DOMÁCNOSTI

- Domácnosti jsou hlavními investory do sportovního prostředí, a to prostřednictvím členských příspěvků, ale také darů a dobrovolné práce.

OSTATNÍ ZDROJE

- Odvody loteriijních společností, které byly do roku 2011 alokovány přímo do sportu. Je pravděpodobné, že loteriijní společnosti ještě v budoucnu budou hrát podstatnou roli ve financování sportu a ve schématu tak mohou zůstat, ačkoliv se s nimi od roku 2017 nepočítá.

Finanční toky mezi jednotlivými subjekty zapojenými do financování sportu v ČR
Zdroj: *Koncepce financování sportu v České republice, Analyticko-koncepční studie, KPMG 2012*

My se v této analýze soustředíme především na veřejné rozpočty, a to specificky na rozpočty krajů a obcí. Kraje a obce mají finanční podporu sportu předepsanou dokonce ze zákona (zákon č. 115/2001 Sb. o podpoře sportu). Zákon detailně neupravuje, kam přesně by měla finanční podpora směřovat, ale k tomu jsou určeny plány podpory sportu, které si nyní představíme.

⁵ *Koncepce financování sportu v České republice. Analyticko – koncepční studie.* Praha: KPMG, 2012. https://www.olympic.cz/financovani/docs/koncepce_financovani_sportu_prezentace_v9a.pdf

⁶ Benešová, T. *Nástin vývoje financování českého sportu po roce 1989.* Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu, 2016. <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/74665>

PLÁNY PODPORY SPORTU

Státní moc dospěla k tomu, že otázka podpory a rozvoje sportu je stále komplexnější a bez dlouhodobějších vizí a plánů nemůže být efektivní. Proto byla pro obce a kraje zákonem o podpoře sportu⁷ s účinností od poloviny roku

2018 stanovena povinnost zpracovat plán rozvoje sportu a zajistit jeho provádění⁸.

Zákon (§ 6a) vymezil požadavky na tento dokument:

Plány podpory sportu

(1) Plán určuje cíle státní politiky v oblasti sportu, prostředky, které jsou nezbytné k dosahování těchto cílů, a vymezuje priority a kritéria podpory sportu ze státního rozpočtu. Součástí plánu jsou také opatření proti nezákonnému ovlivňování sportovních výsledků a opatření pro podporu vzdělávání a dalšího profesního uplatnění sportovních reprezentantů v průběhu sportovní kariéry a po jejím skončení.

(2) Plán rozvoje sportu v obci nebo kraji obsahuje zejména vymezení oblastí podpory sportu, stanovení priorit v jednotlivých oblastech podpory sportu a opatření k zajištění dostupnosti sportovních zařízení pro občany obce nebo kraje. Součástí plánu je také určení prostředků z rozpočtu obce nebo kraje, které jsou nezbytné k naplnění plánu.

Ustanovení zákona dále rozvedl dokument z dílny Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR s názvem *Doporučená osnova pro zpracování plánu rozvoje sportu*⁹, v níž se uvádí, že „plány obcí s rozšířenou působností („trojkových“) budou svým obsahem a rozsahem zcela odlišné od plánů obcí a to samé bude platit pro města. Něco zcela úplně jiného ale bude platit pro kraje. Z toho vyplývá, že „jednotnou metodiku“ je dosti obtížné stanovit, ale lze doporučit oblasti, které by měly být v plánu zahrnuté, a podle rozsahu už si každý vybere to, co odpovídá jeho působnosti.“ Dokument pak v obecné rovině stanovuje i vhodné obsahové náležitosti koncepcí a navrhuje i relevantní přílohy.

Ze systematiky koncepčních strategických materiálů je zjevné, že by měla fungovat jistá hierarchie a strategické dokumenty obce by měly být nejen v souladu se strategickým dokumentem krajským, ale i s celostátní Koncepcí podpory sportu 2016–2025. Zákon stanovil stejnou dobu implementace strategických materiálů krajů a obcí, nicméně většina krajů již měla obdobný dokument zpracován před účinností zákona. Pokud tomu tak bylo, obce, které již

zpracovaly svou koncepci, z ní měly vycházet. Pokud kraj tvořil novou koncepci současně s obcemi ve své působnosti, stala se tato provázanost velmi obtížnou, ne-li nemožnou. Došlo k nesystémové situaci, kdy jednotlivé složky (obce, kraj, stát) přerozdělovající finance nebyly vzájemně provázány a měly o sobě jen minimální povědomí. Taková situace pak většinou vyústí v chaos a opět vytváří prostor pro uplatňování nesystémových vlivů a vlastních zájmů.

Projevům *city capture* lze zabránit, a to vhodně nastavenými pravidly, která budou mít funkci preventivní (snížení příležitostí pro korupční jednání), kontrolní (nastavení kontrolních mechanismů) a korektivní (jasný postup a důsledky v případě selhání/porušení, popř. reakce – úprava dosavadního nastavení). V oblasti podpory sportu na úrovni krajů a obcí pak tuto funkci může částečně plnit strategický dokument zvaný *Plán podpory sportu* (jinak také Plán rozvoje sportovních a volnočasových aktivit).¹⁰

Nutno podotknout, že ani ten nejkvalitnější plán či bezchybně nastavené dotační programy nezaručí absolutní eliminaci zneužívání pravomocí ze strany jednotlivců,

možnost takového jednání bude ale výrazně snížena¹¹. Města a kraje, které mají uvedené nástroje zpracovány kvalitně, tím potvrzují, že přistupují zodpovědně ke snaze těmto negativním jevům zamezit v maximální možné míře. Naopak samosprávy, které nevěnují uvedenému problému dostatečnou pozornost, mohou vzbuzovat pochybnosti, zda se jedná „pouze“ o nedbalost, anebo je přítomna i snaha vytvořit prostor právě těm, kdo chtějí přerozdělování veřejných prostředků přizpůsobit svým zájmům či zájmům konkrétních fyzických a/či právnických osob¹².

Z těchto důvodů jsme se rozhodli věnovat pozornost právě plánům podpory sportu, dotačním programům a pravidlům přerozdělování prostředků na konkrétní sportovní aktivity

jakožto jediným možným nástrojem, které mají moc systémově omezit zneužívání veřejných prostředků alokovaných do sportu pro zájmy úzké skupiny osob, a snížit tak dopad na marginalizované skupiny, které jsou právě těmi, jež mohou v důsledku zneužívání prostředků trpět nejvíce.

⁷ Viz <https://www.msmt.cz/sport-1/zakon-o-podpore-sportu>.

⁸ Některá města a většina krajů si byly vědomy důležitosti obdobného dokumentu a plán vypracovávaly již v minulosti, ač tato povinnost nebyla uložena zákonem, více viz publikace Transparency International ČR: <https://www.transparency.cz/publikace-a-analzy/financo-vani-sportu-statutarnimi-mesty-a-kraji/>

⁹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Doporučená osnova pro zpracování plánu rozvoje sportu v obci dle zákona č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu*. <https://www.msmt.cz/sport-1/doporucena-osnova-planu-rozvoje-sportu-v-obci-dle-zakona-c>

¹⁰ Pokud je v textu uváděn termín „plán“, myslí se jím právě Plán podpory sportu.

¹¹ Samozřejmě nejen dotační programy a plány podpory sportu hrají roli v možnosti minimalizace rizika zneužití svěřené pravomoci, působí tu vícero proměnných, jako je například budování kultury důvěry a otevřené politiky.

¹² Devět osob bylo obviněno např. v souvislosti s grantovým řízením týkajícím se sportovních dotací na pražském magistrátu: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/praha-obvineni-magistrat-prahy-mestske-statni-zastupitelstvi-dotace-sport_1911111611_vtk

SPORT, ŽENY A MUŽI

V tomto oddílu si ukážeme, jak je sport genderován, tj. zda má převládající pojetí sportu u nás nějaké odlišné konsekvence ve vztahu k ženám a mužům a proč tomu tak je. Popsáním souvislostí mezi sportem a genderem si připravíme půdu pro naplňování horizontální priority týkající se rovných příležitostí zahrnuté v Koncepci Sportu 2025, což prakticky využijeme v následující kapitole, kde provedeme hodnocení plánů podpory sportu v jednotlivých krajích.

Dle amerického sociologa Michaela Messnera, který se ve svém výzkumu zaměřoval na gender a sport, byl sport vytvořen muži a pro muže. Je chápán jako typicky mužská oblast, má maskulinní charakter a muži v něm mají převahu¹³.

V podobném duchu se o převládajícím charakteru a vnímání sportu vyjadřují Messnerovi kolegové Jay Coakley a Elizabeth Pike: „Význam, organizace a účel sportu je zakořeněn v hodnotách a zkušenostech mužů a zároveň také vyzdvihuje dominantní formy maskulinity“¹⁴.

Tyto postřehy odrážejí i zkušenosti se složením sportovních komisí, které v rámci daného města rozhodují o nastavování sportovních dotačních titulů a jejich vyhodnocování. Komise jsou složeny především z mužů. Ženy zasedající v těchto komisích představují výjimky. Prostřednictvím rozhodování komisí je tak upřednostňován, byť nevědomě, určitý specifický pohled na sport a jeho financování.

Propojíme-li výše popsaný charakter vnímání sportu s teorií genderových stereotypů, tak jak je definují Claire Renzetti a Daniel Curran, tedy jako „zjednodušující a paušalizující obecné popisy maskulinity a femininity“¹⁵, a uvědomíme-li si zároveň, že stereotypní optika úzce propojuje výkonnost s maskulinitou, je zřejmé, že preferování podpory výkonnostního sportování má svou genderovou příčinu. Chceme-li tedy eliminovat riziko redukce sportu pouze na sport výkonnostní, je třeba explicitně pracovat s genderovým hlediskem jak při plánování podpory sportu, tak při výběru podpořených sportovních aktivit a projektů.

Abychom tuto zavedenou praxi preference výkonnostního sportu změnili, je třeba uplatňovat principy *gender mainstreamingu*¹⁶, čímž se zároveň začnou naplňovat cíle horizontální priority Rovnosti žen a mužů z Koncepce Sport 2025. Konkrétním nástrojem pro zavádění *gender mainstreamingu* je *metoda 4Z*, jenž je s ohledem na výše uvedené genderové nesymetrie a jejich negativní důsledky efektivně uplatnitelná též v českém zdravotnictví. Jde o systematické monitorování a hodnocení (evaluaci), které by mělo probíhat na státní, krajské i obecní úrovni a týká se:

- 👉 **zastoupení** žen a mužů v rozhodování o přidělování sportovních dotací¹⁷;
- 👉 rozdělování **zdrojů** na sportování mezi muže a ženy¹⁸;
- 👉 tvorba průběžných **závěrů** o stavu zastoupení a zdrojů¹⁹;
- 👉 přijímání **změn**, které rovnost žen a mužů ve sportu podpoří²⁰.

Dotační proces se díky uplatňování *gender mainstreamingu* a systematického využívání *metody 4Z* stává **předvídatelnějším a stabilnějším**, neboť se opírá o hodnotu genderové rovnosti, která je definována v koncepčních materiálech upravujících podporu sportu v ČR. Koncepční materiály díky tomu neplní jen úlohu „samoučelných slohových cvičení“, ale i roli národního rámce, který je implementován odshora až po nejnižší úroveň, tj. v podobě konkrétní podpory sportovního projektu či aktivity. Díky systematickému zřeteli na rovnost žen a mužů se plánování podpory sportu a dotační proces stávají také **transparentnějšími** a právě transparentnost je pojmenovaná jako jedno z kritérií hodnocení předkládaných projektových záměrů. V následujícím vyhodnocování krajských plánů podpory sportu budeme hledisko rovnosti žen a mužů uplatňovat.

¹³ Messner, M. A. *Sports and Male Domination: The Female Athlete as Contested Ideological Terrain*. Sociology Of Sport Journal. 1988, roč. 5., č. 3, s. 197–211.

¹⁴ Coakley, J. J., Pike, E. *Sport s in society: issues and controversies* (Second edition). London: McGraw-Hill Education, 2014, s. 45–46.

¹⁵ Renzetti, C. M., Curran, D. J. *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum, 2003, s. 58.

¹⁶ Gender mainstreaming je odzkoušený způsob, jak hledisko rovnosti žen a mužů implementovat do rozhodování a organizace různých veřejných politik a oblastí. Tradiční procesy plánování zpravidla nereflktují potřeby žen a dalších skupin obyvatelstva, je důležité rozlišovat i v rámci skupin žen a mužů (např. mládež, senioři a seniorky, osoby s hendikepem...). GM není cílem, konečným stavem, ale prostředkem k dosažení genderové rovnosti, využívá se při plánování, rozhodování i vyhodnocování politik či procesů.

¹⁷ Kolik žen a kolik mužů?

¹⁸ Jak jsou zdroje (peníze, prostor a čas) rozloženy mezi ženy a muže?

¹⁹ Čím to je, že jsou muži a ženy v dané organizaci zastoupeny tak, jak jsou, a že zde existuje zjištěné rozložení zdrojů?

²⁰ Jaká opatření je potřeba přijmout a uplatnit?

fotografie: Unsplash/Karl Joshua Bern

ANALÝZA PLÁNŮ PODPORY

METODIKA PRO ANALÝZU PLÁNŮ PODPORY SPORTU

Plán podpory sportu na lokální úrovni je zpravidla střednědobý strategický dokument, jenž je součástí procesu plánování a strategie, kterou se kraj či obec zavázali dodržet. V rámci procesu plánování se rozhoduje o tom, co má být dosaženo (záměry) a jakým způsobem toho dosáhnout (strategie), a to prostřednictvím měřitelných dílčích cílů a opatření vedoucích k jejich realizaci.²¹

Řádně zpracovaný plán je projevem *good governance*, tj. principu dobrého vládnutí, který v tomto případě v naší analýze konkretizujeme těmito osmi principy:

- transparentnost
- participace
- dodržování pravidel
- zodpovídání se
- komunikace a reakce na podněty
- snaha o nalezení konsensu
- sociální spravedlnost
- rovnost žen a mužů

Analýzy a hodnocení plánů podpory sportu jsme prováděli s ohledem na metodiku zvanou *U-plan*²². Metoda používaná často v zahraničí vychází ze třech vzájemně propojených modulů:

- participačního modulu
- modulu záměrů a cílů
- modulu nabídky

Všechny tři moduly a jejich části by územní celek měl zpracovat, aby vytvořil kvalitní koncepci podpory sportu.

V naší analýze jsme se zaměřili na **plány podpory sportu a dotační programy všech krajů a 22 vybraných měst.**

Kromě toho bylo zjišťováno, zda a případně jakým způsobem zkoumané subjekty podporují sportovní aktivity znevýhodněných dětí, např. dětí z nízkopříjmových rodin, z neúplných rodin, z dětských domovů a z vyloučených lokalit.

Výsledky našeho zkoumání se vztahují k období během měsíce září 2019.

V naší analýze byly zkoumány plány podpory sportu a dotační programy těchto měst:

- Brno
- Hradec Králové
- Jihlava
- Kladno
- Liberec
- Mladá Boleslav
- Olomouc
- Ostrava
- Plzeň
- Prostějov
- Ústí nad Labem
- Zlín
- České Budějovice
- Karlovy Vary
- Most
- Opava
- Teplice
- Klatovy
- Havlíčkův Brod
- Znojmo
- Šumperk
- Cheb

PARTICIPAČNÍ MODUL

- demografická data
- výzkum mezi obyvateli
- výzkum mezi studenty
- využití sportovních zařízení
- účast ve sportu
- členství v klubech

Modul záměrů a cílů

Perspektiva města/kraje je shrnutá v modulu záměrů a cílů. Město/kraj by si mělo definovat účel zpracování koncepce, ekonomické možnosti, záměry koncepce, jaká opatření zvolí a jak bude koncepci vyhodnocovat.

MODUL NABÍDKY

- přehled sportovních zařízení
- generel sportovních ploch
- analýza nabídky služeb a akcí
- geografická analýza
- struktura poskytovatelů

Participační modul

Participační modul obsahuje detailní údaje o obyvatelstvu z hlediska jeho sportovního zapojení. Může se jednat o počet účastníků různých sportovních akcí, procentuální podíl dětí a mládeže v organizovaném sportu nebo se může jednat o výzkum preferencí obyvatelstva i sportovních subjektů.

Dále je třeba brát v úvahu také základní geografické a sociálně-demografické charakteristiky.

MODUL ZÁMĚRŮ A CÍLŮ

- analýza aktérů
- definování záměrů
- ekonomická analýza
- komparace s dalšími městy
- definování cílů a opatření

Modul nabídky

Poslední modul poskytuje městu/kraji informace o sportovním prostředí z hlediska infrastruktury. Územní samosprávný celek má díky tomuto modulu představu, jaká sportovní zařízení vlastní, co mají k dispozici školy, sportovní spolky, ale i jaká komerční zařízení se na území města/kraje nacházejí. To je důležité pro zajištění hospodárného nakládání s financemi města/kraje. Samozřejmě je třeba zohlednit nejen počet, ale i kvalitu daných zařízení. Tvůrce plánu by měl dále znát geografické charakteristiky města/kraje a sportovní akce, které se zde pořádají.

²¹ Viz <https://lokalsport.cz/wp-content/uploads/2017/01/tvorba-koncepce-sportu.pdf>

²² Více o metodice: <https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Publikace-Financov%C3%A1n%C3%AD-spor-tu-statut%C3%A1rn%C3%ADmi-m%C4%9Bsty-a-kraji.pdf>

KRITÉRIA PRO HODNOCENÍ PLÁNŮ PODPORY SPORTU

Z výše uvedených zákonných povinností a teoretických východisek v kombinaci s našimi zkušenostmi a konzultacemi s odborníky jsme stanovili následující procesní a obsahová kritéria kvalitní koncepce zohledňující strategické dokumenty vlády spojené s touto problematikou:

1 A) EXISTENCE KONCEPCE
B) EXISTENCE AKČNÍHO PLÁNU	2 IDENTIFIKACE A REFLEXE ZÁKLADNÍCH
PROBLÉMŮ
3 STANOVENÍ KONKRÉTNÍCH KROKŮ	4 ZMAPOVÁNÍ SPORTOVNÍCH ZAŘÍZENÍ
5 ZMAPOVÁNÍ VELIKOSTI VZORKU
A ANALÝZA PARTICIPACE	6 IDENTIFIKACE MÍSTNĚ PŮSOBÍCÍCH
SUBJEKTŮ PRO MOŽNOU SPOLUPRÁCI
7 NAVÁZÁNÍ SPORTOVNÍ PROBLEMATIKY
NA DALŠÍ ASPEKTY ŽIVOTA V REGIONU	8 VYUŽITÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ
MEZI OBČANY REGIONU
9 ANALÝZA FINANCOVÁNÍ	10 VEŘEJNÉ KONZULTACE PLÁNU
11 PODPORA SOCIÁLNĚ
ZNEVÝHODNĚNÝCH DĚTÍ	12 ZAHRNUTÍ HLEDISKA ROVNOSTI ŽEN
A MUŽŮ

VYHODNOCENÍ PLÁNŮ PODPORY SPORTU DLE JEDNOTLIVÝCH KRITÉRIÍ

Nyní si popíšeme, jak analyzované plány podpory sportu pro jednotlivé kraje a města naplňují 12 definovaných kritérií. Nejvýrazněji se zaměříme na kritérium uplatňování principu rovnosti žen a mužů, a to na jeho **horizontální a komplexní aspekt**. Vyjdeme přitom z argumentů a přístupů popsaných v oddílu *Sport, ženy a muži*.

EXISTENCE STRATEGICKÝCH DOKUMENTŮ

Zhodnocení koncepčního plánování v krajích a městech ve vztahu k existenci koncepce a akčního plánu zajišťujícího implementaci plánu/strategie (kritéria 1a a 1b).

Všechny kraje a většina sledovaných měst naplnily zákonný požadavek a v době našeho zkoumání měly zpracovanou koncepci podpory sportu. Výjimkou byla města Olomouc, Zlín, Znojmo, Šumperk, Opava a Cheb. Avšak tato města na tvorbě koncepce pracovaly, zakázku zadaly externí společnosti či zpracovávaly podněty občanů.

Zásadní však není jen koncepce, ale také existence akčních plánů, tj. krátkodobých strategických dokumentů, které podrobněji a konkrétněji rozpracovávají úkoly a výzvy stanovené koncepcí, a to v kratším časovém rámci. Zde už je situace pestřejší.

Pouhých pět krajů mělo akční plány zpracováno: Olomoucký, Jihomoravský, Ústecký, Královéhradecký a Pardubický. Inspiraci všem by mohl být Olomoucký kraj, který uvedl přehled konkrétních aktivit kraje v oblasti tělovýchovy a sportu na období 2019–2023, přičemž pro každé opatření byl určen garant, časový horizont realizace a finanční plán.

Ze zkoumaných měst s existencí akčních plánů počítala tato města: Brno, Jihlava, Plzeň, Prostějov, České Budějovice, Karlovy Vary a Teplice – ve většině případů se však jednalo pouze o proklamace v koncepcích, které prohlašovaly, že je třeba pravidelná formulace a evaluace akčního plánu apod. Je tedy třeba sledovat, zda se s akčními plány v reálném čase pracuje, bez nich se totiž plán podpory sportu stává nefunkčním obecným dokumentem.

Za naprosto nedostatečné lze označit několikastránkové plány bez konkrétních čísel a údajů, bez analýzy problémů, sportovišť, financí apod., jaké používaly města Hradec Králové, Most, Klatovy či Havlíčkův Brod. To lze označit jen za pouhé formální splnění zákonných požadavků.

Systematický zřetel k rovnosti žen a mužů má schopnost posílit pozitivní hlediska spojená s plánováním podpory a výběrem sportovních aktivit k financování (konceptnost, stabilita, transparentnost). Horizontální charakter rovnosti žen a mužů spolu se systematickým přístupem zaměřeným na tuto hodnotu přispívá ke koncepčnějšímu plánování i výběru aktivit k financování. Zároveň přispívá též k stabilnějšímu financování, neboť kdo dlouhodobě dbá na hodnotu rovnosti žen a mužů ve svých sportovních aktivitách a projektech, má vyšší pravděpodobnost, že mu budou finanční prostředky poskytnuty.

IDENTIFIKACE A REFLEXE ZÁKLADNÍCH PROBLÉMŮ

Zhodnocení koncepčního plánování v krajích a městech ve vztahu k zásadním problémům, se kterými se subjekt v oblasti podpory sportu potýká.

Většina zkoumaných subjektů použila při stanovování zásadních problémů, se kterými se v oblasti sportu potýkala, tzv. SWOT²³ analýzu.

Subjekty opakovaně narážely na problémy tohoto typu:

- nízká členská základna v organizovaném sportu;
- růst obezity mladistvých;
- nedostatečná kvalita a počet sportovišť;
- nízká kvalifikace trenérů a jejich nedostatečné finanční ohodnocení.

Specifickými oblastmi, které jsou zkoumanými subjekty vnímány velmi problematicky, jsou:

- nekonceptní financování sportu;
- nepropracovaný a nestabilní systém podpory sportu z veřejných rozpočtů (i dalších zdrojů);
- nízká systémová provázanost všech poskytovatelů dotací z veřejných rozpočtů;
- (ne)transparentnost rozdělování dotací;
- problém s korupcí a jejím negativním efektem na potenciální sportovce apod.

Problematicky je vnímáno i nedostatečné využití zázemí škol na volnočasové sportování a chápání sportu pouze jako výkonnostní činnosti.

Nutností podpory znevýhodněných skupin se věnuje Pardubický kraj, který vnímá jako problém neexistenci programu pro osoby starší šedesáti let. Jihočeský kraj se zase věnuje problematice nedostatečné podpory postižených žáků. Brno si všímá zaostávání rozvoje organizací věnujících se jak seniorům, tak zdravotně postiženým.

Vyzdvihnout lze velmi precizní zpracování problematických oblastí, jak je vyhotovila města Brno, České Budějovice či Ostrava, která zvláště rozpracovávají oblast vrcholového sportu, výkonnostního sportu a sportu pro všechny. Naopak třeba kraj Moravskoslezský a Královéhradecký a mnohá další města se důkladnější specifikací problémových oblastí nevěnují, či věnují velmi okrajově.

²³ Urban, J. *Od SWOT analýzy k tvorbě firemní strategie*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2019. <https://www.ustavprava.cz/blog/2019/10/od-swot-analyzy-k-tvorbe-firemni-strategie/>

STANOVENÍ KONKRÉTNÍCH KROKŮ

Zhodnocení konkrétních kroků vedoucích k naplnění stanovených cílů (zda jsou cíle specifikovány, navázány na rozpočtové možnosti, zda je určena odpovědná osoba/instituce a cílové skupiny).

Jedná se o nejproblematičtější oblast. Stanovení konkrétních kroků vedoucích k naplnění cílů je zcela zásadní součástí plánu tak, aby plán plnil svou funkci a měl reálný praktický dopad v konkrétních činnostech a nejednalo se jen o další „zbytečný papír“. Konkrétní cíle a kroky k jejich dosažení by měly být součástí akčního plánu.

Přes zásadní roli této oblasti se jí málokterý subjekt dokázal zhostit ve své komplexnosti. Mnohdy je stanovena priorita, konkrétní cíl a aktivita, jak toho dosáhnout, chybí však například navázání těchto aspektů na rozpočtové možnosti či určení odpovědné osoby či instituce. Mnohdy je i cíl stanoven velmi vágně bez navázání na konkrétní rozpočtové možnosti.

Vyzdvihnout lze například kraj Zlínský, Královéhradecký či Olomoucký, jež v detailech odkazují právě na své akční plány. Z měst pak vynikají např. Karlovy Vary, které si stanovily prioritní osy (rozvoj výkonnostního sportu, sportu pro všechny a sportovní infrastruktury), cíle a optimalizační opatření reagující na identifikované cílové oblasti. U optimalizačních opatření je zmíněn termín zahájení, finanční dopad na roční rozpočet města a je také vymezen nositel opatření.

ZMAPOVÁNÍ SPORTOVNÍCH ZAŘÍZENÍ

Zmapování sportovních zařízení v daném regionu.

Již v části plánu věnující se zásadním problémům v oblasti podpory sportu mnohé subjekty zmiňují **pasportizaci**, tj. zaevidování sportovišť. Mít představu o tom, jaké typy sportovišť a v jakém stavu se na území celku nacházejí, je zásadní zejména pro investiční dotace, pro strategické plánování jejich podpory a další aktivity.

Středočeský kraj si tak zadal úkol do roku 2025 vypracovat pasportizaci sportovišť ve svém kraji, Zlínský kraj zase na základě dat z ČSÚ a vlastního průzkumu zkoumal vybavenost kraje sportovními a tělovýchovnými zařízeními ve všech svých 305 obcích. Plán Olomouckého kraje obsahuje seznam typů a počtu sportovišť zjištěných na základě dotazníkového šetření a detailně se věnuje sportovištím základních škol, středních škol, domů dětí a mládeže a středisek volného času. Většina dalších krajů pak uvádí pouze namátkou některá významná sportoviště či pouze jejich počet bez seznamu. Například kraje Liberecký či Královéhradecký se mapování sportovních zařízení téměř nevěnují.

Obecně lze říci, že se většina měst mapování sportovišť na svém území věnuje a některá města si sledování jejich stavu kladou za cíl. Vyzdvihnout lze přístup města Karlovy Vary, které uvádí výčet sportovních zařízení, včetně mapy a analýzy návštěvnosti některých z nich a formy jejich managementu. Věnuje se i cyklotrasám a sportovištím školek, škol a domů mládeže. Naopak například Teplice či Klatovy tuto oblast zcela opomíjejí.

Z dat víme, že jsou to muži, kdo více sportuje organizovanou a výkonnostní formou, oproti tomu ženy preferují individuální a rekreační formu. Tyto rozdílné preference však nejsou dostatečně zohledněny v plánech podpory sportu a nepromítají se ani do rozhodování sportovních komisí o typech podporovaných sportovních aktivit. Nejsou dostatečně zohledněny při plánování rozvoje, budování sportovní infrastruktury ani v rozhodování měst, v jejichž vedení mají opět výraznou převahu muži.

fotografie: Unsplash/Karl Joshua Bernal

ZMAPOVÁNÍ VELIKOSTI VZORKU A ANALÝZA PARTICIPACE

Velikost vzorku (počet obyvatel, sportujících, mládeže atd.) a analýza participace ve sportovních klubech.

Stanovení počtu sportujících je v poslední době velkým tématem, což souvisí i se zavedením celostátního rejstříku sportovců, nyní spravovaným NSA. V současné době je situace taková, že odpovědnost za poskytnutí informací do rejstříku mají kluby, NSA je schopna vyloučit osoby neexistující či nežijící, avšak není schopna ověřit, zda se nejedná o tzv. černé duše a zda uvedené osoby skutečně aktivně sportují. Jedná se přitom o zcela zásadní informaci jak při plánování investic, tak při vyplácení dotačních programů odvíjejících se od počtu sportujících.

Jak lze vypořádat, se stejným problémem se potýkají i samosprávy. Některé při snaze tuto informaci získat využily data o sportujících ze zastřešujících organizací, jako je Česká unie sportu (ČUS), Sokol a Orel. Tato data ovšem nezahnují všechny sportovce. Jinde bylo využito dotazníkové šetření, jehož výsledek je závislý na tom, kolik sportujících data vyplnilo, a jedná se tak o údaje dost nepřesné. Některé plány uvádí počet sportovců rozdělený do různých kategorií, není však jasný zdroj informací, a tím pádem je problematizována jejich aktuálnost a přesnost. Každopádně lze pozitivně hodnotit alespoň snahu tyto údaje zjistit, protože plány některých krajů (Plzeňský, Liberecký, Moravskoslezský, Královéhradecký) a některé části měst tyto informace vůbec neobsahují.

Žadatel o dotaci by měl vždy popisovat vliv sportovních aktivit na rovnost žen a mužů a poskytovatel dotace by měl tato data vyhodnocovat. Proto je třeba pracovat s genderovými daty, např. zjistit a zaznamenat, jaké procento žen a jaké procento mužů se v dané obci sportovním aktivitám věnuje, jak tyto poměry ovlivňuje v obci realizovaná sportovní aktivita, jak je to s participací žen a mužů v případě sportu provozovaného obcí atd. Práce s daty a především odůvodnění žádosti o finanční podporu konkrétními daty, chápanými jako standardní součást přípravy žádosti o finanční podporu, přispívá k větší objektivitě a transparentnosti plánování podpory sportu a dotačního procesu. Tak jako je tomu v případě genderové rovnosti, mohli bychom popsat podobné pozitivní důsledky při systematickém zohledňování rovnosti z hlediska etnicity, věku, třídy, vyznání atd.

IDENTIFIKACE MÍSTNĚ PŮSOBÍCÍCH SUBJEKTŮ PRO MOŽNOU SPOLUPRÁCI

Vymezení subjektů, které v oblasti sportu v daném regionu působí a měly/mohly by spolupracovat.

Většina zkoumaných krajů a několik měst uvádí subjekty, které se sportem na jejich území zabývají. Zpravidla se jedná o ČOV, ČUS, Sokol, Asociaci školních sportovních klubů apod. Město Brno si klade za cíl zefektivnit spolupráci mezi jednotlivými odbory města při propagaci podpory sportu a také mezi městem a jednotlivými městskými částmi. Obecně lze shrnout, že tato oblast by si zasloužila větší pozornost, a to v podobě důkladnějšího zmapování stávajících subjektů, ale i načrtnutí oblastí, ve kterých by mohla města a sportovní subjekty efektivně spolupracovat a být si vzájemným přínosem.

NAVÁZÁNÍ SPORTOVNÍ PROBLEMATIKY NA DALŠÍ ASPEKTY ŽIVOTA V REGIONU

Navázání sportovní problematiky na další aspekty života v regionu (sociální, zdravotní atd.).

Většina koncepcí je si vědoma přesahu sportu do dalších oblastí a jeho vlivu na zdraví, socializaci, prevenci sociálně patologických jevů u mládeže, ale i na jeho ekonomický dopad. Pouhé tyto proklamace však nelze považovat za navázání sportovní problematiky na další aspekty života v regionu.

Kromě obecných proklamací je třeba stanovit konkrétní aktivity a projekty vedoucí k rozvoji těchto aspektů a jejich provázanosti.²⁴

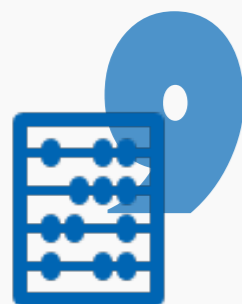
²⁴ Z šetření z roku 2020 v Rožnově pod Radhoštěm vyplývá, že neorganizovaně zde sportuje 77 % mužů a 85 % žen. Naopak aktivně organizovaně v klubech sportuje 10 % mužů a 6 % žen. Zdroj: Popelka, J. Šetření *Lokal Sport*. In: Kulatý stůl zaměřený na financování českého sportu. Transparency International Česká republika, 19. listopadu 2020, 00:58. https://www.youtube.com/watch?v=wiC27e1NKkM&feature=emb_title&ab_channel=TransparencyInternational%C4%8Cesk%C3%A1republica.

VYUŽITÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ MEZI OBČANY REGIONU

Zjišťování aktuálního stavu prostřednictvím dotazníkového šetření mezi občany regionu.

Dotazníkových šetření využila ke zjišťování aktuálního stavu jen menšina subjektů. Některé oslovovaly spíše instituce (školy, sportovní kluby apod.) či příslušné samosprávné celky (obce na území kraje) a zaměřovaly se na stav sportovní infrastruktury, jiné oslovily sportující veřejnost. Z krajů lze vyzdvihnout Olomoucký kraj, který rozeslal dotazníky na základní a střední školy, oslovil také domy dětí, střediska volného času a obce s rozšířenou působností. Celkem se zapojilo téměř 56 000 žáků základních a středních škol. Dále bylo osloveno 1 300 spolků, obce a zastřešující sportovní organizace, a to za účelem zjištění počtu a druhů sportovišť. Z měst pak nejdůležitější šetření dle dostupných informací provedlo Brno a Jihlava.

ANALÝZA FINANCOVÁNÍ

Byla provedena analýza financování?

Zda vůbec byla provedena analýza financování sportovní oblasti, není z mnohých koncepcí krajů a obcí zřejmé. Některé kraje totiž uvádí pouze obecné informace o konceptu financování (zda je zdrojem financování stát, kraje, obce). Ideálním stavem je, když je popsán jak objem financí proudících do sportu a jeho jednotlivým odvětvím (spolky, investice atd.), tak objem prostředků jednotlivých obcí i všechny plánované výdaje, které mají sloužit k naplnění akčního plánu, ale takto detailní analýzu financování sportu mělo provedeno jen několik krajů.

Většina zkoumaných měst pak uvádí pouze objemy finančních prostředků, které proudily do sportu v minulých letech, a tyto finance někdy rozčleňuje do jednotlivých odvětví (přímá/nepřímá podpora, podpora vrcholového sportu, investice, provoz a údržba).

VEŘEJNÉ KONZULTACE PLÁNU

Projednání plánu s aktéry a veřejností před jeho schválením.

Z většiny koncepcí jak krajů, tak obcí nelze informace o projednávání otázek sportu s aktéry a veřejností jednoznačně zjistit, což však neznamená, že by žádné neproběhlo.

Středočeský kraj koncepci projednal s předmětnými organizacemi, Královéhradecký kraj pak ustanovil pracovní skupinu a záměr projednal s odbory kraje. Za jistou formu projednání, resp. přihlídnutí k názoru veřejnosti, lze považovat i oslovení veřejnosti formou dotazníkového šetření.

I v tomto případě dokáže zohledňování principu rovnosti žen a mužů (*gender mainstreaming, metoda 4Z*) pomoci ke zvýšení transparentnosti a objektivitě rozhodování v oblasti podpory sportu. Před vyhlášením dotačního řízení by tedy měla obec či kraj provést genderovou analýzu části vlastních rozpočtů směřované na sportovní dotace. Jak dokazují data uváděná v publikaci *Analýza obecních rozpočtů z hlediska genderu: první krok k genderovému rozpočtování*²⁵, vypracované organizací Fórum 50 %, o.p.s.:

- „Sedm z osmi analyzovaných rozpočtů vynakládá větší částku na aktivity a zájmy mužů než žen, a to i přesto, že ve většině analyzovaných obcí... žije více žen než mužů. Pouze v jednom případě se celkový součet výdajů na všechny sledované kategorie blíží hypotetickému podílu, vypočítanému na základě skutečné demografické struktury obyvatelstva.“
- „U všech sledovaných obcí se projevuje výrazná nerovnováha v rámci kategorie sport... Jde o rozdíly až v řádech milionů korun.“

²⁵ Adamusová, M. a kol. *Analýza obecních rozpočtů z hlediska genderu: první krok k genderovému rozpočtování*. Praha: Fórum 50%, 2010. https://aa.ecn.cz/img_upload/666f72756d35302d6669313030313139/Analýza_obecních_rozpočtu_26.7..pdf

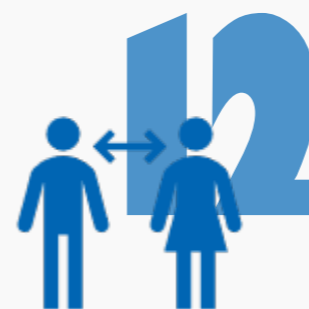
PODPORA SOCIÁLNĚ ZNEVÝHODNĚNÝCH DĚTÍ

Naplnění premisy sportu pro všechny zvýšenou pozorností k podpoře sociálně znevýhodněných dětí.²⁶

Více než polovina zkoumaných měst či krajů se této oblasti vůbec nevěnuje. Některé výslovně uvádí, že jsou si patrně pozitivních efektů sportu pro oblast socializace a prevence sociálně patologických jevů, nicméně konkrétní opatření v této oblasti neuvádí.

Některá města vidí podporu sociálně znevýhodněných dětí ve finanční podpoře klubů, v dostupnosti sportovních akcí a aktivit pro všechny nebo ji realizují pomocí podpory školního sportu a vybavení škol, jež je dostupné všem. Další města (např. Jihlava či Ostrava) uvádí přesah sportovních aktivit do sociální sféry či oblasti zdravotnictví – zejména v oblasti aktivního trávení volného času (pojatého širěji než pouze jako sport).

Ústecký kraj uvádí jako formu podpory sociálně znevýhodněných dětí Olympiádu dětí a mládeže, kde jsou všechny náklady hrazeny krajem, a podporu regionální fotbalové akademie, kde je dětem hrazeno ubytování a strava. Středočeský kraj uvádí taktéž nepřímou podporu Olympiády dětí a mládeže a vytkl si za cíl spojovat všechny sociální skupiny dětí a mládeže v atletickém čtyřboji základních škol pro děti se speciálními potřebami. Kraje Královéhradecký a Pardubický poskytují finanční prostředky na sport některým dětským domovům a speciálním školám. Jihočeský kraj si je vědom nízké úrovně podpory talentů ze sociálně slabšího prostředí. Jako pozitivní lze ještě uvést snahu mnohých měst vypisovat speciální dotační programy pro zdravotně hendikepované sportovce.

ZAHRNUTÍ HLEDISKA ROVNOSTI ŽEN A MUŽŮ

Naplnění premisy sportu pro všechny věnováním pozornosti oblasti genderu.

Žádné ze zkoumaných měst ani krajů svou koncepci ani akční plán nevytváří s ohledem na rovnost žen a mužů.

Kraje a města si nestanovují v této oblasti žádné cíle. Výjimečným případem, kdy se alespoň nějak pracuje s kategoriemi ženy a muže, jsou statistiky určené k popisu sportujících, a to navíc pouze v případě jednoho kraje. Pouze Středočeský kraj uvádí dle statistik České unie sportu trojnásobnou převahu sportujících mužů nad ženami. Podrobně se mapování charakteristik sportující skupiny obyvatel věnuje například město České Budějovice, které získaná data používá i k různým srovnáním a věnuje se i poměrnému zastoupení žen mezi registrovanými sportovci.

Přitom systematický zřetel na genderovou rovnost při plánování podpory sportování a výběru konkrétních financovaných aktivit by pomohl podpořit větší transparentnost a objektivnost v rozhodování o dotacích a dokázal by naplnit kritérium podpory rovnosti žen a mužů, tak jak jej pojmenovává např. akční plán ke Koncepci Sport 2025:

„Oblast genderové rovnosti v oblasti sportu je pro společnost důležitá. Dle dosavadních výzkumů v této oblasti má sport rozdílné dopady na ženy a muže. Je třeba vytvořit bezpečné prostředí z hlediska obtěžování, sexuálního obtěžování a šikany pro dívky i chlapce, ženy i muže. Je třeba podporovat ženy a dívky ve sportovních aktivitách a tuto doménu jim více zpřístupnit, neboť i v současnosti je značně maskulinizovaná a často i plná genderových předsudků (vůči ženám i mužům).“

Prakticky se jedná o uplatňování principů *gender mainstreamingu* a výše popsané metody 4Z při rozhodování o poskytování sportovních dotací.

²⁶ Koncepce/plány se této oblasti konkrétně nevěnují, získané informace vycházejí z přímého dotazování oslovených subjektů.

VÝSLEDKY ANALÝZY

SHRnutí VÝSLEDKŮ VYHODNOCENÍ

Vyhodnocení dle stanovených 12 kritérií prokázalo, že **plány podpory sportu a akční plány** (jsou-li akční plány vůbec vypracovány) vybraný **pilíř Konceptce Sport 2025** (Sport je jedním z nástrojů socializace člověka a rozvoje společenských vztahů), **horizontální prioritu** (Rovné příležitosti) **ani strategický cíl č. 5** (Vytvářet podmínky pro využití integračního potenciálu sportu pro všechny sociální skupiny dětí a mládeže) **neuchopují tak, aby umožnily naplnění všech hodnot spojených s tímto pilířem, horizontální prioritou a strategickým cílem.**

Většina zkoumaných subjektů si je vědoma socializační role sportu a jeho potenciálu v oblasti integrace marginalizovaných skupin, což vyplývá z obecných deklarací:

- ☉ *potenciál sportu sdružovat a oslovovat (Most)*
- ☉ *vytváření integračního potenciálu, snižování sociálních rozdílů a rozvoj mezilidských vztahů (Karlovy Vary)*
- ☉ *osoby s nižším vzděláním a nižšími příjmy investují do sportu méně, sportovní aktivity jsou navázány na finanční možnosti (Ostrava)*
- ☉ *společenská role sportu, sport jako nástroj i cíl inkluze (Jihlava)*
- ☉ *vliv sportu na formování společenských vztahů a sociální integraci (Jihomoravský kraj)*
- ☉ *potenciál sportu sdružovat a oslovovat bez ohledu na společenský status (Zlínský kraj)*

Zmíněné kraje a města však k těmto deklaracím nepřidávají konkrétní kroky, které by právě krajské a městské plány podpory sportu už měly obsahovat, aby dokázaly hodnoty národní Konceptce Sport 2025 konkretizovat do cílů. Z toho vyplývá, že ani jejich navazující akční plány, jsou-li vůbec zpracovány, neumožňují vytyčit cestu, jak těchto cílů konkrétně dosáhnout.

Většina koncepcí podpory sportu vypracovaných kraji a městy si je vědoma přesahu sportu do dalších oblastí a jeho vlivu na zdraví, socializaci, prevenci sociálně patologických jevů u mládeže i jeho ekonomického dopadu. Avšak pouhé proklamace nelze považovat za propojení sportovní problematiky s dalšími aspekty života v regionu. Krom obecných proklamací je třeba stanovit konkrétní aktivity a vytyčit projekty vedoucí k podpoře těchto aspektů a jejich provázanosti. *Metoda 4Z*, která umožňuje zajistit systematický přístup k rovnosti žen a mužů, není prakticky nikde aplikována. Jen výjimečně uvádí zkoumané plány alespoň data rozdělená dle kategorií muže a ženy.

fotografie: Unsplash/Steven Abraham

PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE

Během analyzování a vyhodnocování plánů podpory sportu a navazujících akčních plánů jsme zaznamenali i aktivity, kroky a opatření, které lze označit za příklady dobré praxe v plánování podpory sportu. Jde však výhradně o dílčí opatření v rámci jednotlivých plánů podpory a akčních plánů. Ani dohromady by tento soupis nepostačoval na vytvoření dostatečně komplexního vzorového plánu podpory sportu a akčního plánu pro jeho naplnění. Vnímáme je jako první náznaky, prostřednictvím nichž se hodnoty skryté za výše uvedeným pilířem, horizontální prioritou a strategickým cílem Konceptce Sport 2025 přeci jen promítají do organizace a financování sportu na krajské a obecní úrovni:

- ☉ Inspirací může být Olomoucký kraj, který uvádí přehled konkrétních aktivit kraje v oblasti tělovýchovy a sportu na období 2019–2023, přičemž pro každé opatření je určen garant, časový horizont realizace a finanční plán.
- ☉ Nutnosti podpory znevýhodněných skupin se věnuje Pardubický kraj, který vnímá jako problém neexistenci programu pro osoby starší šedesáti let. Jihočeský kraj si zase všimá nedostatečné podpory postižených žáků.
- ☉ Vyzdvihnout lze například kraj Zlínský, Královéhradecký či Olomoucký, jež v detailech odkazují na akční plány. Z měst pak vynikají např. Karlovy Vary, které si stanovily prioritní osy (rozvoj výkonnostního sportu, sportu pro všechny a sportovní infrastruktury), cíle a optimalizační opatření reagující na identifikované cílové oblasti. U optimalizačních opatření je zmíněn termín zahájení, finanční dopad na roční rozpočet města a je také vymezen nositel opatření.
- ☉ Plány Olomouckého kraje obsahují seznam typů a počtu sportovišť zjištěných na základě dotazníkového šetření a detailně se věnuje sportovištím základních škol, středních škol, dále se věnuje domům dětí a mládeže a střediskům volného času.
- ☉ Pochválit lze přístup města Karlovy Vary, které uvádí výčet sportovních zařízení, včetně mapy a analýzy návštěvnosti a formy jejich managementu. Věnuje se i cyklotrasám a sportovištím školek, škol a domů mládeže.
- ☉ Podrobně se mapování charakteristik sportující skupiny obyvatel věnuje například město České Budějovice, které získaná data používá i k různým srovnáním a statistikám, a věnuje se i poměrnému zastoupení žen mezi registrovanými sportovci.
- ☉ Za zmínku stojí aktivita Olomouckého kraje, který rozeslal dotazníky na základní a střední školy, oslovil také domy dětí a mládeže, střediska volného času a obce s rozšířenou působností. Celkem se zapojilo téměř 56 000 žáků základních a středních škol.
- ☉ Středočeský kraj koncepci podpory sportu projednal s předmětnými organizacemi. Královéhradecký kraj pak ustanovil pracovní skupiny a záměr projednal s odbory kraje.
- ☉ Kraje Královéhradecký a Pardubický poskytují finanční prostředky na sport některým dětským domovům a speciálním školám. Jihočeský kraj si je vědom nízké úrovně podpory talentů ze sociálně slabšího prostředí.

DOPORUČENÍ

DOPORUČENÍ PRO DOTAČNÍ PROGRAMY A GRANTOVÉ SOUTĚŽE

V této části si představíme konkrétní doporučení vypracovaná na základě závěrů z vyhodnocování plánů podpory sportu, které by měly mít za cíl posílit pozitivní vlivy sportu (vnímání rovnosti, spravedlnosti, interkulturní výchovu, snižování sociálních rozdílů, podporu soudržnosti a spolupráce, rovné příležitosti bez ohledu na věk, pohlaví, vyznání, hendikep či sociální status) na krajské a obecní úrovni, a to díky strategičtějším a efektivnějším plánování podpory sportovní činnosti.

Ačkoliv samotné subjekty (kraje, města) nedokázaly vytvořit takové plány podpory sportu a akční plány, které by zmíněné hodnoty efektivně podporovaly, podařilo se jim při popisu problémů spojených s podporou sportu identifikovat překážky, které jim brání v naplňování Koncepce Sport 2025.

Specifickou oblastí, která je zkoumanými subjekty vnímána velmi problematicky, je **nekonceptní financování sportu** a nepropracovaný a nestabilní systém podpory sportu z veřejných rozpočtů (a dalších zdrojů). Z toho pramení nízká systémová provázanost všech poskytovatelů dotací z veřejných rozpočtů a (ne)transparentnost rozdělování dotací. Zkoumané subjekty identifikovaly též **problém s korupcí** při přerozdělování finančních zdrojů a její odrazující efekt na potenciální sportovce a míru sportování veřejnosti. Jako významný problém zaznamenaly i chápání sportu pouze jako **výkonnostní činnosti**.

Nekonceptní a především nestabilní financování sportu, netransparentnost financování umožňující korupční jednání a úzké zaměření na výkonnostní přístup ke sportu mohou ve svém součtu výrazně ovlivňovat až potírat hodnoty zmiňované ve vybraném pilíři, prioritě a strategickém cíli z Koncepce Sport 2025, jak se také ukázalo v analýze praxe plánování financí na krajské a komunální úrovni.

Potřebujeme tedy identifikovat takový jednotící přístup či systémový princip k plánování podpory sportu, který **bude naopak mít potenciál posílit koncepčnost, stabilitu, transparentnost a zaměření na nevýkonnostní podobu sportování**. Koncepčnost, stabilita a transparentnost mají vzhledem k plánování podpory sportování a vybírání vhodných aktivit k financování hlavně formální charakter. Spadají do množiny formálních pravidel plánování podpory sportu. Nevýkonnostní podoba sportovních aktivit se již týká

obsahové stránky samotných sportovních aktivit. Hledaný jednotící přístup či systémový princip musí tedy být schopný pozitivně ovlivnit jak formu, tak obsah.

Domníváme se, že hledaný jednotící přístup může zajistit systematický důraz na horizontální prioritu rovných příležitostí jak při plánování podpory sportování, tak výběru konkrétních podpořených sportovních aktivit. Naše zjištění, že žádné ze zkoumaných měst ani krajů svou koncepci ani akční plán nevytváří s ohledem na rovnost žen a mužů nebo na rovnost bez ohledu na etnicitu, sociální třídu či náboženské vyznání, potvrzuje náš předpoklad, že si kraje a města nestanovují v této rovině žádné cíle.

Sport je z majoritní části financován veřejnými zdroji pocházejícími z pokladny krajů a obcí. Tyto finanční zdroje na podporu sportu tvoří 3/4 z celkového rozpočtu alokovaného na sport²⁷. Obce a kraje disponují autonomním rozhodnutím, v jaké míře a jakým způsobem podporovat sport. Klíčové otázky se týkají především nastavení a vyhodnocování dotačních programů neboli grantové soutěže. Ty tvoří nezbytnou součást²⁸ přerozdělování finančních prostředků na sport a jejich smysluplné nastavení umožňuje takové přerozdělování, které je zároveň spravedlivé a především efektivní.

V ideálním případě existuje k dané oblasti komise složená z expertů, jakožto kompetentní orgán obce či kraje, která pak stanoví hodnotící kritéria a váhu hodnocení jednotlivých indikátorů. Následným dosazením vstupních hodnot grantů se jednou z možných metod (např. metodou normalizovaných hodnot) vypočte celkové užití jednotlivých grantů. Klíčem k efektivnímu a spravedlivému vyhodnocování dotačních programů je především vytvoření postupu, který by transparentně odrážel předem definované cíle daného grantu. Je důležité, aby si obec či kraj předem stanovily hodnotící indikátory a pomocí odborné metody (např. nákladově-užitkové) přerozdělily veřejné finance objektivně, efektivně a bez politických zásahů.

Jednotlivé vyhlášené dotační programy by měly vycházet z existující Koncepce Sportu 2025 a akčního plánu ke Konceptu Sportu 2025, tj. schváleného plánu podpory sportu, a jejich účinnost by se měla taktéž pravidelně zpětně hodnotit. Dotační program je třeba vyhlášovat zejména

z toho důvodu, aby byla předem jasná pravidla, dle kterých budou prostředky přerozděleny. Kvalitně strukturovaný dotační program²⁹ by měl v obecné rovině splňovat následující kritéria:

- 1) **Stanovení jasného cíle dotačního titulu**³⁰
- 2) **Stanovení jasných kritérií (indikátorů)**³¹
- 3) **Stanovení poměrné váhy jednotlivých kritérií**³²
- 4) **Zveřejnění finanční částky, která je pro účely této konkrétní dotační soutěže uvolněna**

Hospodárné je snažit se **zkoordinovat s granty vyhlášenými na hierarchicky vyšší úrovni** (kraje, stát), zveřejnění dotační soutěže společně s kritérii a váhou těchto kritérií nebo zveřejnění výsledků dotačního řízení společně s výpočtem kritérií, a to v dostatečném předstihu.

Zde jsou dva příklady subjektů, které díky sociálním přesahům své sportovní činnosti obtížněji dosahují na finanční podporu³⁴:

Fotbal pro rozvoj

„Fair play a respekt je u nás na prvním místě. Ve fotbalu, který hrajeme, nepotřebujeme rozhodčí, věříme totiž ve vzájemnou komunikaci a spolupráci. Proto si pravidla nastavujeme sami. A sami si na ně také dohlížíme. Nikdy nehledíme na pohlaví, věk či barvu kůže a podporujeme tak toleranci ve společnosti. Jednoduše věříme, že našim fotbalem dokážeme měnit svět k lepšímu.“

Palaestra

„Za dosavadní fungování klubu se ukázalo, že právě box je dobře zvolenou disciplínou pro vštěpování vlastností, které dětem ze sociálně slabých rodin chybí. Chce-li zápasník uspět, musí zapomenout na obyčejnou rvačku. Trenér Jan Balog se snaží svým žákům předat to, co sám získal od svých trenérů: sebekontrolu, pocit rovnocennosti, cílevědomost, smysl pro fair play, vytrvalost a odvahu vystupovat sám za sebe. Jde o vlastnosti, které budou děti, které dnes trénují v našem sportovním klubu, potřebovat, až se budou stavět na vlastní nohy, hledat si zaměstnání, zkrátka po celý svůj život. Palaestra je pro některé z dětí jedinou alternativou k bezcílnému bloumání na ulici. Nacházejí v ní kamarády, se kterými je poji pocit sounáležitosti k jednomu klubu, ale i prostor k řešení trampot.“

²⁹ Převzato z publikace Transparency International ČR: *Financování sportu statutárními městy a kraji*. <https://www.transparency.cz/publikace-a-analyzy/financovani-sportu-statutarnimi-mesty-a-kraji/>

³⁰ Smyslem tohoto dotačního titulu je např. navýšení počtu sportující mládeže z vyloučených lokalit.

³¹ Pro oblast zdravotně-sociální je to např. sociální efekt, zdravotní efekt, trvalá udržitelnost projektu, pro oblast ekonomické efektivity pak náklady na grant, náklady na jednoho účastníka, počet aktivních sportovců na akci.

³² V procentech, zlomcích, poměrech. Odráží cíl, kterého chceme programem dosáhnout, přičemž cíl by měl vycházet z plánu podpory sportu.

³³ Např. Fotbal pro rozvoj <https://www.fotbalprorozvoj.org/> či Palaestra <https://palaestra.ecn.cz/>

³⁴ Převzato z výše zmíněných webových stránek subjektů a osobních rozhovorů.

fotografie: Pexels/Lukas

Na zjištění, že v žádném kraji neexistuje speciální dotační program, který by cíleně podporoval rozvoj sportu se sociálním přesahem, lze reagovat dvěma způsoby (1, 2) a jedním strategickým přístupem (3):

1. Doporučujeme zavést specializovaný dotační program a v rámci něj stanovit cíl dotačního programu, kritéria/indikátory, váhy kritérií/indikátorů a adekvátní objem financí rozdělovaných v rámci dotačního programu.

2. Doporučujeme doplnit existující dotační sportovní programy o kritérium rozvoje sportu se sociálním a inkluzivním přesahem a jeho poměrnou váhu vzhledem k již existujícím kritériím.

3. Jako strategický přístup doporučujeme uplatňovat principy *gender mainstreamingu*, a tím na všech úrovních (národní, krajské a obecní) naplňovat horizontální prioritu rovnosti žen a mužů z Konceptce Sport 2025. Konkrétním nástrojem zavádění *gender mainstreamingu* je *metoda 4Z*.

Oba způsoby jsou vhodné. Ten první umožní díky zavedení nového dotačního programu subjektům, jako je např. Fotbal pro rozvoj či Palaestra, zvýšit řádově pravděpodobnost úspěšné žádosti o dotaci. Druhý způsob doplní formálně deklarované cíle (jak v existujících dotačních titulech, tak v plánech podpory i v národních koncepcích) hovořící o prospěšnosti sportu (podpora sociálního začleňování, resocializace, prevence sociálně patologického chování, interkulturní výchovy) o kritéria s dostatečnou váhou, která formálním deklaracím dodají skutečný význam a budou proměňovat přístup ke sportu i v jiných, spíše výkonnostně orientovaných subjektech.

Příklady konkrétních kritérií zahrnujících rovnost žen a mužů do posuzování sportovních dotací

Kritéria by měla reflektovat a implementovat horizontální prioritu rovných příležitostí definovanou v Konceptci Sport 2025: „Konceptce Sport 2025 garantuje postupné narovnávání podmínek pro pohybové aktivity všech obyvatel bez rozdílu talentu, genderu, věku, původu, vyznání, hendikepu, ale i ekonomického a sociálního statusu, pro organizované i neorganizované sportovce.“

- ☘ Vezmeme-li do úvahy např. hledisko rovnosti žen a mužů (gender), měla by obec (či kraj) mezi kritéria dotačního programu zařadit procentuální míru zastoupení žen mezi sportovci daného subjektu, mezi trenéry a dalšími vedoucími pracovníky subjektu žádajícího o dotaci. Dle studie Českého olympijského výboru *Ženy ve sportu*³⁵ představuje nedostatek trenérek velký problém a ženy tvoří pouze 8 % všech členů výkonných výborů v českých sportovních federacích a jen 4 % předsedkyň.
- ☘ Vhodným kritériem (resp. vhodně zvolenou váhou kritéria) je též vyvážení směřování podpory nekolektivních vs. individuálních sportů. Dle akčního plánu ke Konceptci Sport 2025 se ženy a muži odlišně zapojují do sportovních aktivit a vyhledávají odlišné sportovní prostředí i příležitosti. Z mnoha výzkumů je známo, že muži upřednostňují kolektivní sporty, zatímco ženy preferují individuální způsob sportování.
- ☘ Dalším vhodným kritériem je existence prevence sexuálního obtěžování sportovkyň, která je integrovaná do kultury sportovního klubu.³⁶

Zahrnutí těchto kritérií do procesu hodnocení žádostí o sportovní dotace na krajské a obecní úrovni má potenciál přispět k naplnění hodnot definovaných pilířem Konceptce Sport 2025 (Sport je jedním z nástrojů socializace člověka a rozvoje společenských vztahů), horizontální prioritou (Rovné příležitosti) a strategickým cílem č. 5 (Vytvářet podmínky pro využití integračního potenciálu sportu pro všechny sociální skupiny dětí a mládeže).

³⁵ Fasting, K., Knorre, N. *Ženy ve sportu v České republice. Zkušenosti sportovkyň*. Praha: Český olympijský výbor a Oslo: Norská sportovní univerzita, 2005, s. 7. <https://www.olympic.cz/upload/files/zeny-ve-sportu-cz.pdf>

³⁶ Dle výše zmíněné studie *Ženy ve sportu* 30 % sportovkyň zažilo sexuální obtěžování od jiného sportovce, 27 % od trenéra, 9 % od jednoho nebo více manažerů.

fotografie: Unsplash/Jonathan Chng

ZÁVĚR

Tvorba plánu podpory sportu je jedinečnou příležitostí zmapovat stávající stav sportovních dotací a pokusit se nastavit jej do budoucna lépe a odpovědněji, tak aby akcentoval také zjištěné reálné potřeby. Je povzbuzující, že národní strategické dokumenty, jako je Koncepce Sport 2025 a příslušný akční plán, zdůrazňují vnímání sportu jako „prostředku občanské aktivity a sociálního začleňování, resocializace, prevence sociálně patologického chování, ale i prostředku interkulturní výchovy“. Dokument Koncepce Sport 2025 výslovně podtrhuje, že je „úkol sportovní politiky ČR na všech úrovních vytvářet podmínky pro pohybové aktivity všech obyvatel bez rozdílu talentu, genderu, věku, původu, vyznání, ale i ekonomického a sociálního statusu, pro organizované i neorganizované sportovce“.

Plán podpory sportu je pak prostředkem, jak tento potenciál přenést do praxe krajů a obcí. Je politováníhodné, že je tento koncepční dokument často vnímán jen jako další administrativní zátěž a jeho obsah je viděn jako čistě formální a reálně nepoužitelný. Pak se bohužel děje, že jej v realu dosud nebylo ani řádně využito.

Velké množství zkoumaných samospráv si je vědomo různých pozitivních přesahů, které sport přináší do dalších oblastí života. Přesto například role sociální a inkluzivní, ač je v obecné rovině vnímána, není rozpracována v praktických opatřeních. Jako velkou slabinu většiny koncepcí pak lze vnímat nepropojení s praxí³⁷ a „nepřetavení“ doporučení v reálná opatření. Výše uvedený text může sloužit jako vodítko, jak by měl kvalitní plán podpory sportu a na něj navazující dotační program vypadat. Navrhujeme za tímto účelem aktivně uchopit horizontální prioritu Rovné příležitosti definovanou v Koncepci Sportu 2025 a díky tomu podpořit **koncepčnost, stabilitu, transparentnost a zaměření na nevýkonnostní podobu sportování**. Proč a jak je toho možné dosáhnout, to vysvětlujeme na příkladu oblastí podpory rovnosti žen a mužů (gender), a to ve vztahu k plánům podpory sportu a nastavení dotačních programů.

Princip rovnosti žen a mužů by se měl promítnout do výše celkové finanční alokace směřované jak na speciální dotační tituly (viz doporučení č. 1), tak na dotační tituly s kritérii zohledňujícími horizontální prioritu rovnosti příležitostí (viz doporučení č. 2). Obdobně jako v případě genderové rovnosti bychom mohli uplatnit podobné postupy a kritéria

také v případech, kde jde o rovnost z hlediska etnicity, věku, třídy, vyznání atd.

Jak tvrdí Ondřej Špaček³⁸: „Mezinárodní empirické srovnání ukazuje na jednoznačně se vymykající skandinávské země, které svou mírou sportovní participace, ale především i silnou rovností přístupu ke sportu stojí zcela mimo evropský (a pravděpodobně i světový) kontext.“ To jen potvrzuje námi navržený přístup, neboť skandinávské země jsou také lidry v uplatňování rovnosti žen a mužů v praxi a jsou známy respektem k rovným příležitostem obecně.

V oblasti podpory sociálně znevýhodněných dětí doporučujeme inspirovat se již reálně existujícími projekty (viz. Fotbal pro rozvoj a Palaestra), které potenciál sportu s úspěchem používají k inkluzi a rozvoji sociálních dovedností. Prakticky je ovšem třeba tyto organizace či vznik nových podobných organizací podporovat osvětou a tvorbou metodik zabývajících se čerpáním finančních prostředků.

³⁷ Například v podobě konkrétních akčních plánů.

³⁸ Špaček, O. *Sport pro všechny? Sociální nerovnosti a sportovní aktivity*. Sociální studia, 2011, roč. 8, č. 1, s. 53–78. <https://adoc.pub/sport-pro-vechny-socialni-nerovnosti-a-sportovni-aktivita-1.html>

ZDROJE

- Adamusová, M. a kol. *Analýza obecních rozpočtů z hlediska genderu: první krok k genderovému rozpočtování*. Praha: Fórum 50 %, 2010. https://aa.ecn.cz/img_upload/666f72756d35302d6669313030313139/Analiza_obecnich_rozpoctu_26.7..pdf
- Benešová, T. *Nástin vývoje financování českého sportu po roce 1989*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu, 2016. <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/74665>
- Coakley, J. J., Pike, E. *Sports in society: issues and controversies* (Second edition). London: McGraw-Hill Education, 2014, s. 45-46.
- Fasting, K., Knorre, N. *Ženy ve sportu v České republice. Zkušenosti sportovkyň*. Praha: Český olympijský výbor a Oslo: Norská sportovní univerzita, 2005, s. 7. <https://www.olympic.cz/upload/files/zeny-ve-sportu-cz.pdf>
- Kloboučková, S. a kol. *Financování sportu statutárními městy a kraji*. Praha: Transparency International ČR, 2016. <https://www.transparency.cz/publikace-a-analzy/financovani-sportu-statutarnimi-mesty-a-kraji/>
- Koncepce financování sportu v České republice. Analyticko – koncepční studie*. Praha: KPMG, 2012. https://www.olympic.cz/financovani/docs/koncepce_financovani_sportu_prezentace_v9a.pdf
- Messner, M. A. *Sports and Male Domination: The Female Athlete as Contested Ideological Terrain*. *Sociology Of Sport Journal*. 1988, roč. 5, č. 3, s. 197–211.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Doporučená osnova pro zpracování plánu rozvoje sportu v obci dle zákona č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu*. <https://www.msmt.cz/sport-1/doporučena-osnova-planu-rozvoje-sportu-v-obci-dle-zakona-c>
- Ministerstvo, školství, mládeže a tělovýchovy. *Koncepce podpory sportu České republiky 2016–2025*. <https://www.msmt.cz/sport-1/koncepce-podpory-sportu-2016-2025>
- Ministerstvo, školství, mládeže a tělovýchovy. *Zákon o podpoře sportu*. <https://www.msmt.cz/sport-1/zakon-o-podpore-sportu>
- Popelka, J. *Tvorba koncepce (plánu) rozvoje sportu samosprávných celků*. Praha, 2016. <https://lokalsport.cz/wp-content/uploads/2017/01/tvorba-koncepce-sportu.pdf>
- Renzetti, C. M., Curran, D. J. *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum, 2003, s. 58.
- Špaček, O. *Sport pro všechny? Sociální nerovnosti a sportovní aktivity*. Sociální studia, 2011, roč. 8, č. 1, s. 53–78. <https://adoc.pub/sport-pro-vechny-socialni-nerovnosti-a-sportovni-aktivita-1.html>
- Urban, J. *Od SWOT analýzy k tvorbě firemní strategie*. Praha: Ústav práva a právní vědy, 2019. <https://www.ustavprava.cz/blog/2019/10/od-swot-analzy-k-tvorbe-firemni-strategie/>

